

DE DRIEMASTER

MAANDBLAD VAN DE ONAFHANKELIJKE LIBERALE
JONGEREN ORGANISATIE VRIJHEID EN DEMOCRATIE

STUDIEDAG

Europese
Liberaal
Partij

★

22 april
Utrecht

„eene waarschuwing”

Wie naar de beschamende radiouitzending van den zich noemenden Katholieke Radio-Omroep (KRO) op dinsdagavond 7 maart 1967 heeft geluisterd (rubriek „Echo”), vraagt zich af, wat de menschen op het oogzinnig bezielt. Daar was eene radio-verslaggever, die het betamelijk achtte zich op te stellen bij den oprijlaan van den Wassenaarschen villa van den Staatsraad Beel, wien het Hare Majesteit de Koninginne heeft bchaagd op te dragen als informeel adviseur te trachten eene regering tot heil van Troon en Vaderland bijeen te garen. Deze „heer” ontzag zich niet de Heeren voorzitters van de Kamersclubs, de welke te samen eene regering gaan bouwen (naar het zich op dit moment tenminste nog steeds laat aanzien!), te benaderen, als wa-

ren zij zijne gelijken. Hoe bestaat het!

Den heere Schmelzer, die meermalen duidelijk blijk gaf niets te wenschen, noch te kunnen zeggen, werd oneerbiediglijk onderzocht. O tempora, o mores zou men plechtiglijk willen zeggen. Hetgeen eene Latijnsche uitdrukking is voor ons gezegd: o tijden, o zeeden. Want wij weten echt niet, of dit nog wel kan. Wij dachten zo van niet. Wij herinneren ons tijden, waarin dit soort reportageheeren ootmoediglijk afwachtte, totdat het den Heeren behaagde eenig nieuws te verschaffen.

De tijden zijn nu wel veranderd. Alsof het niet genoeg ware, dat de kiezer eens in de vier jaar geroepen wordt zijn (of hare!) stem uit te brengen en daarna af te wachten hoe de Heeren de aldus geschudde kaarten tellen, begint

men zich nu waarachtig in te beelden dat men eenige bemoeienis zou hebben met dit soort gewichtige zaken, waarvan men de draagwijdte, noch de importantie kan doorschouwen.

Volkomen terecht wees de Heer Toxopeus, de voorzitter van den liberalen Kamerclub, dezen onbeschaamden, vlegelachtigen, dus waarschijnlijk rooden „reporter” waardig maar beslist zijnen plaats: Hij vroeg zich af wat toch wel de straat te maken hadde met een gewichtig staatsbelang als het formeeren eener landsregering. De Heer Toxopeus zeide weliswaar voor oopenheid te wezen, hetgeen wij met enigen noodigen slagen om den arm kunnen beemen, maar hekelde in overigens goedmoedige bewoordingen het geschrijf der couranten. Helaas moesten wij enkele dagen nadien ervaren,

dat hij in den zelfden radiorubriek „Echo”, zich wél bereid verklaarde om informatieën te geven. Alhoewel wij ons kunnen indenken, dat de politicus het hoden ten dage van noode kan en zelfs moet hebben, om met den moometeel wel zeer jachtigen stroomversnelling der tijden mee te gaan, hadden wij het liever zoo gezien, dat hij juist tegenover dezen „Echo-heeren” het been volkomen stijf hadde gehouden.

Wij hopen dat onze nog welgemeende waarschuwing aan het adres van den zoogenaamden vernieuwers in die en in anderen kringen niet mis zal worden verstaan. Wij behoeven ons wel niet af te vragen of Gij, onze trouwe lezers, dit met ons eens zijt!

R. M. MARCUSE

AFSCHEID

Voor de tweede keer in betrekkelijk korte tijd is er een redacteur van dit blad afgetroten. Was het eerst Reinier Heyting, die uit protest tegen de VVD-koers, die het vorige hoofdbestuur meende te moeten varen, zijn activiteiten voor de JOVD stopzette, thans is het de beurt voor mijn afscheidsartikel.

Het leek na het aftreden van Hans Wiegel allemaal zo mooi te gaan: Gerard van der Meer verklaarde in Leeuwarden, dat de JOVD zich t.a.v. D'66 precies zo zou opstellen als t.o.v. de VVD. Het merkwaardige was, dat niemand in de Leeuwarder Harmonie (een toepasselijker naam voor het vergaderingsetablisement had niet gevonden kunnen worden) ook maar een woord van protest liet horen.

Inmiddels ontwikkelde D'66 zich tot een volwaardige partij, met een program, waar vele partijen naar mijn mening jaloers op behoren te zijn. Dat de VVD-voormannen angstvallig vermeden, de nieuwe partij ook maar een keer met name te noemen of, wanneer zij daartoe tijdens een debat werden gedwongen, het zetelaantal van de Democraten '66 op 0 of 1 schatten, was als een indicatie voor het feit, dat men de nieuwe partij zeer vreesde.

Het zou natuurlijk ook erg leuk geweest zijn voor Toks c.s. indien ook de JOVD zich zou afkeren van de Democraten en haar volle sympathie had gegeven aan die ene ware volkspartij, die zich liberaal noemt, en waarvan de voormannen niet nalaten, het tegendeel hiervan keer op keer te bewijzen.

Natuurlijk had men wel verwacht, dat De Driemaster een dissident geluid zou laten horen. Rob Marcuse en ik waren immers beiden lid van D'66 en ook Jan van der Burg, ofschoon VVD-lid, had veel bezwaren tegen de VVD.

Dat de D'66 geluiden in dit blad zo sterk zouden zijn, had men vermoedelijk niet gedacht. Er stak dan ook een storm van verontwaardiging op, toen het januari-nummer uitkwam, daar Rob Marcuse openlijk had geadviseerd, om op lijst 17 te gaan stemmen.

Er werd alom in den lande gefluisterd over moties, waarin het wantrouwen jegens het gevoerde redactiebeleid zou worden uitgesproken, en het bleek, dat in feite een gering aantal JOVD-ers achter D'66 stonden.

De meeste JOVD-ers blijven dus dichter bij de VVD staan. Maar de VVD is naar mijn mening een conservatieve partij, die bestuurd wordt door mannen als de Geertsema en de Toxopeus.

Op een dergelijke partij richt zich nu de JOVD die, nog onder voorzitterschap van Reinier Heyting, na het congres in Scheveningen nog zo hartverwarmend door Martin van Amerongen in Vrij Nederland is geprezen om haar progressiviteit.

Het huidige hoofdbestuur is er echter niet in geslaagd de mij zeer genegen lijn-Heyting voort te zetten, sterker nog, zij voert een vrijwel contrair beleid.

Onder deze omstandigheden lijkt het mij het beste, om te bedanken als lid voor de JOVD. Degenen, die hun progressieve en Democratische ideeën echter binnen de JOVD willen uitdragen, wens ik nog veel succes toe. W. MAARSE Nzn

JAMMER

Beste Wim: De schok die jouw besluit om uit de JOVD te treden bij ons heeft veroorzaakt, is — de tijd schijnt nu eenmaal veel wonden te helen, om een bekende open deur weer eens uit de ijskast te halen — inmiddels enigszins afgezwakt. Het zal voor niemand een openbaring zijn om te vernemen, dat ik in het algemeen begrip heb voor de motieven die ten grondslag liggen aan jouw betreurenswaardige beslissing. Dat met name de befaamde Woudschotenhapening jou het idee heeft gegeven, dat er in onze vereniging weinig bewegingsvrijheid dreigt over te blijven voor D'66-leden, kan ik mij zeer wel voorstellen. Het zal voor het hoofdbestuur een zeer zware opgave zijn om de JOVD ook voor

liberalen, die hun toevlucht buiten de VVD hebben gezocht en gevonden, politiek leefbaar te houden.

Dit neemt echter niet weg, dat ik je besluit wel wat overhaast en onnodig vind. Ik geloof, dat Gerard van der Meer mans genoeg is en zal blijven om zijn uitspraken op dit précaire terrein, gedaan namens het hele hoofdbestuur gestand te doen en waar te maken. Hoewel ik, net als jij, verontrustende symptomen waarneem, ben ik toch van oordeel dat de situatie veelbelovender dan jij dat vindt.

Hoe dit ook zij, je beslissing is definitief. Wij betreuren het buitengewoon, dat er een jarenlange plezierige samenwerking plotseling is afgebroken. Redactie (en lezers!) zullen je aanwezigheid zowel als je inspirerende bijdragen pijnlijk missen.

R. M. MARCUSE

REDACTIE - SECRETARIAAT

★

WERKERSDIJK 8
RHOON (Z. H.)

Notities van de voorzitter

In een kort commentaar op de verkiezingsuitslagen schreef ik in de vorige „Driemaster“ dat de grote niet-confessionele partijen de spade moesten gaan hanteren. De VVD heeft tot mijn grote vreugde getoond de tekenen des tijds te willen verstaan. Daarvan getuige reeds het verkiezingscommentaar van de heer Toxopeus in „Vrijheid en Democratie“, daarvan getuige nog meer zijn Rotterdamse rede van 10 maart 1967.

Het is verheugend dat ook de JOVD, toch al zo lang hamerend op het aambeeld der vernieuwing, gevraagd is deel te nemen aan de voortzetting van wat vorig jaar heette het Liberale Beleid. Het Hoofdbestuur hoopt een actieve bijdrage te kunnen leveren. De kansen zijn beter dan ooit.

Bovendien is het Liberaal Democratisch Centrum herrezen, onder de leiding van oud-JOVD vice-voorzitter Fred van Bremen. Ook dit feit is een gunstig teken. Zal het eindelijk komen tot een waarlijk liberaal reveil? Laten we het hopen, en waar mogelijk, meeblazen (zonder daarbij veel in de mond te houden).

De afdelingssecretariaten hebben onlangs een hoofdbestuurbulletin ontvangen, waarin een vervelende kwestie aan de orde is gekomen. In enkele plaatsen nl. is er op de beturen aandrang uitgeoefend de JOVD in contactraden, jeugdparlementen e.d. te laten vertegenwoordigen door een „D'66“ en een „VVD-vleugel“.

Er kan niet genoeg op gewezen worden dat een dergelijke handelwijze volkomen in strijd zou zijn met het karakter van onze organisatie. De JOVD is onafhankelijk en niet gebonden aan enig partijpolitiek standpunt. Elke JOVD-lid spreekt namens zijn organisatie of namens zichzelf.

Het Hoofdbestuur doet daarom een ernstig beroep bovenomschreven handelwijze niet te volgen, omdat anders de narigheden niet te overzien zijn.

De tolerantie in onze organisatie is groot; dat heeft het verleden wel bewezen. We zijn geen JOVD-ers om het altijd met elkaar eens te zijn. Maar dan moeten we het vleugelwerk ook maar liever achterwege laten.

Op 22 april hoop ik velen van u in Utrecht te kunnen begroeten. De heren Berkhouwer en Van Notten (de laatste lid van de Nederlandse liberale kring in Brussel) zullen gaan spreken over de ELP, de — nog niet — bestaande Europese Liberale Partij Hartelijk aanbevolen, deze studiedag!

GERARD VAN DER MEER

H.B. - VERKLARING

Naar de mening van het hoofdbestuur van de onafhankelijk liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie bestaat er een wijd verbreid onbehagen over de voorgekomen regeringswisselingen tijdens de afgelopen parlementaire periode. Het hoofdbestuur meent dat deze wisselingen zonder dat de kiezers geraadpleegd werden, de politieke duidelijkheid niet ten goede is gekomen, en dat deze derhalve voorkomen moeten worden.

Naar de mening van het hoofdbestuur van de JOVD zal de regering hiertoe drie principiële punten moeten aanvaarden en een wijziging in de Kieswet moeten voorstellen. De drie principiële punten zijn:

I. Niet meer vasthouden aan de ongeschreven regel van staatsrecht uit 1922, die inhield dat het zittende kabinet aan de vooravond van de parlementsverkiezingen zijn ontslag aanbiedt. Dit houdt in dat de zittende regeringscombinatie inzet van de verkiezing wordt, en de kiezer zich

er over kan uitspreken of het gevoerde kabinetsbeleid moet worden voortgezet of niet.

II. Als het beleid van één of meer ministers niet meer de instemming van het parlement kan verkrijgen, zullen de betrokken ministers hun ontslag moeten aanbieden, en moet niet het hele kabinet aftreden. Slechts als het beleid van het kabinet als geheel niet meer aanvaard wordt dien het hele kabinet daar zijn conclusies uit te trekken.

III. Als de regering niet meer het vertrouwen van het parlement kan verkrijgen voor het gevoerde beleid zal dit geschil aan de kiezers moeten voorgelegd. Dit betekent dat in die situatie besloten moet worden de Kamer te ontbinden en vervroegde verkiezingen uit te schrijven.

De noodzakelijke wijzigingen in de Kieswet betreffen de termijnen voor registratie van partijen en inlevering van kandidatenlijsten, die nu tesamen ongeveer drie maanden bedragen. Evenals in het buitenland

mogelijk blijkt (met name in Engeland en Denemarken) zal de periode tussen ontstaan van het conflict en uitspraak van de kiezer veel korter moeten worden gemaakt.

Het Hoofdbestuur is van mening dat op deze manier zonder ingrijpende veranderingen in ons staatsbestel de politieke duidelijkheid bevorderd kan worden. Het ziet de drie punten als noodzakelijke eenheid om tussentijdse wisselingen, en het optreden van politiek kleurloze kabinetten, als de regering Zijlstra in 1967 of Beel in 1959, aan de vooravond van de verkiezingen, te voorkomen.

Het hoofdbestuur van de JOVD dringt er bij de fracties van de VVD in het parlement, en bij de liberale ministers, krachtig op aan dat zij zullen trachten deze punten alsnog aanvaard te krijgen als regeringsbeleid, indien mocht blijken dat deze materie tijdens de formatie niet geregeld is.

9 maart 1967

COMMENTAAR OP H.B. - VERKLARING

Het mag uiteraard verheugend heten, dat het HB van de JOVD heeft getracht d.m.v. een verklaring een bijdrage te leveren tot grotere duidelijkheid in de Nederlandse politiek. De D'66-tigers onder ons zal deze verklaring ongetwijfeld niet ver genoeg gaan. Wij echter, geloven, dat — zo deze voorstellen tot uitvoering mochten worden gebracht — dit reeds een grote verbetering zal betekenen, zonder dat van de zeer ver gaande voorstellen van D'66 alle heil zal moeten worden verwacht. Mocht men als commentaar op de HB-voorstellen zeggen, dat de kwaal er nog niet geheel door zou worden genezen, dan zou als antwoord gegeven kunnen worden, dat zij de ziekte voor een groot deel verdrijft en tevens, dat welk voorstel men ook doet, geen enkel systeem feilloos werkt, geen onrechtvaardigheden in zich heeft, of weerstanden oproept. Ook dat van D'66 niet.

Theoretisch

M.b.t. het eerste punt in de HB-verklaring zou men echter de opmerking kunnen maken, dat — hoeveel op zichzelf juist — als bezwaren zou kunnen gelden, dat het punt nogal theoretisch is. Immers, ook nu gaan de kiezers af op wat regering(spartijen) en oppositie hebben gezegd en gedaan. Daarnaast bestaat het grootste deel van de verkiezingspropaganda van onze politieke partijen daaruit, dat men aan de kiezers hun wensen te kennen geven voor de komende jaren en dit zal in de toekomst waarschijnlijk ook zo blijven. Iets anders gaat het worden bij een twee-partijen-systeem.

Akkoord

Het tweede punt wordt vrij algemeen als een bezwaar gevoeld. Het is goed, dat de JOVD nog eens wijst op het bezwaar, dat als af en toe een minister weerstand ondervindt in het parlement en hij daaruit consequenties wil trekken zijn collega's van dezelfde politieke groepering zich met hem content verklaren. Het parlement zwaait daarom maar al te vaak om, hoewel de overwegende bezwaren blijven bestaan en dat terwijl er niet eens kan worden gesproken van typisch kabinetsbeleid.

Het derde naar voren gebrachte punt is inderdaad een verheugend voorstel. In feite had ik graag gezien wanneer men geschreven had: „... dat in die situatie besloten moet worden de Kamer onmiddellijk te ontbinden...“

Omissie

Jammer is het, dat in de JOVD-voorstellen niet het gegeven verwerkt is, dat ook kabinetswisseling in ons land mogelijk is zonder tussenkomst van het parlement, zoals bijv. na beëindiging van het kabinet Marijnen. Ook in gevallen waarin een kabinet door innerlijke tegenstellingen haar ontslag aanbiedt, dienen nieuwe verkiezingen te worden uitgeschreven. Dit stelsel zou tevens een soort referendum-systeem in de hand werken, zonder de bezwaren die aan een referendum zijn verbonden.

JAN HIDDING

De Driemaster

Maanblad van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (J.O.V.D.).

Hoofddirecteur:

Drs. R. M. Marcuse.

Leden van de redactie:

J. Hidding
J. v. d. Burg
Ineke Hubeek
J. Witting
Mieke Hage

Redactie-adres:

Bloemgracht 7 soust.
Amsterdam-C.

Kopij afdelingspagina:

Nieuwe Parklaan 155
Scheveningen.

Administratie-adres:

Balistraat 21, Delft.

Abonnementsprijs minimum f 7,50 per jaar (voor leden gratis).

Betaling van advertentie- en abonnementsgelden uitsluitend op giro-rekening 277.760 t.n.v. stichting „De Driemaster“ te 's-Gravenhage.

Alg. secretariaat:

Savornin Lohmanlaan 66, Groningen, tel. 05900-37511.

Alg. penningmeester:

H. Bosma, Kleine Haddingestraat 12, Groningen; postgiro 953500.

MARGINALIA

ZIJLSTRA NIET...

Het hele Nederlandse volk is van mening dat alleen dr. Zijlstra, onze enige grote a-politieke staatsman, het vaderland kan redden uit zijn zo hoge nood: bij de Kamerverkiezingen won zijn partij twee zetels.

Ondanks het feit, dat dr. Zijlstra standvastig bleef herhalen dat hij géén minister-president wilde worden, bleven de heren fractieleiders die het zo graag eens wilden worden, maar voor dit doel nu eenmaal een politiek papatje nodig hadden, maar doorzuren dat hij het wél moest worden. Want land en landsbelang riepen hem! Onmiddellijk nadat de juichkreten waren verstomd over Zijlstra's vanaf het eerste ogenblik duidelijk onvermijdelijke keuze voor een samenwerking van „onze CDU” met de VVD, nam het geroep om de onwillige willig te maken, voor het premierschap, weer toe. Mr. Toxopeus kwam nog op het laatste ogenblik met de Courths Mahleriaanse uitspraak; „de horden in het leven moeten een voor een worden genomen”.

Deze hordeloop faalde: dr. Zijlstra bleef bij zijn weigering. Vanaf deze plaats dus hulde voor zijn bijdrage tot de politieke duidelijkheid.

... EN BIESHEUVEL WEL

Na Zijlstra's definitieve weigering kon men weer getuige zijn van lachwekkend partijtje politiek paniekvoetbal: omdat één man niet mee deed, leek de hele op stapel staande coalitie schipbreuk te lijden. Men vroeg zich dan ook verbijsterd af, wat er eigenlijk was gedaan gedurende dr. Zijlstra's informatieperiode.

En jawel hoor, de heren konden het natuurlijk weer niet zelf. De eeuwig onvermijdelijke dr. Beel moest er, deze keer in de glansrol van informeren en adviseren, aan te pas komen, om de zo veelbelovend begonnen samenwerking tussen de liberalen en de confessionelen alsnog te redden.

Op het ogenblik ziet het er nog steeds naar uit, dat mr. Biesheuvel toch minister-president gaat worden. Ook andere confessionele ministers uit het kabinet-Cals/Vondeling/Den Uijl zullen overgaan naar de nieuwe coalitie.

Velen begrijpen dit eigenlijk niet. Zij vragen zich af, hoe de VVD hiermee akkoord kan gaan. Zij herinneren zich namelijk nog heel goed, dat mr. Toxopeus vóór de verkiezingen heeft gezegd, dat ministers uit het kabinet-Cals, die een stempel

hadden gedrukt op het beleid van deze regering, niet moesten zitting nemen in een kabinet van politiek andere signatuur. Een bijzonder lovenswaardig standpunt, dat zeker ook zou dienen te worden gehuldigd ten aanzien van mr. Biesheuvel, (vice-premier en) minister van landbouw in de kabinetten-Marijnen, Cals en Zijlstra.

Mr. Toxopeus heeft deze uitspraak volkomen ingeslikt na een verhelderend gesprek onder vier ogen met mr. Biesheuvel, waarbij ook nog de een of andere medisch onopgehelderde hobbel schijnt te zijn weggenomen.

De les uit dit alles is duidelijk: of men stelt dergelijke eisen en maakt zijn woorden waar, of men hoede zich voor hardop denken.

R. M. MARCUSE

GIFGAS

Op 5 januari verschenen boven het dorpje Kitaf, liggend in het door royalisten bezet gedeelte van Jemen, elf Ijuschin bommenwerpers van Egyptische nationaliteit. Na met behulp van rookbommen de windrichting bepaald te hebben, wierpen deze bommenwerpers gifgas uit boven dit jemenitische dorpje. Van de 600 inwoners vonden 120 tot 200 personen de dood, en volgens een pakistaanse arts die in dat gebied werkte zou hij 118 personen behandeld hebben die een „ziekte” symptoom gemeen hadden, nl. long-, mond- en oorbloedingen. Op 23 januari bezochten 20 buitenlandse journalisten Kitaf. Hoewel de slachtoffers al begraven waren, twijfelden de journalisten geen enkel moment meer over de juistheid der berichten, nadat zij het door de gifgas aangedode vee gezien hadden.

Een protest tegen deze misdaden welke in regelrechte strijd zijn met het huidige oorlogsrecht, vastgelegd in de verdragen van Geneve, zou zeker op zijn plaats zijn en hoogst gewenst. Misschien zou Nederland initiatieven kunnen ontplooien dat er door een internationale gezaghebbende organisatie, als de VN of het Rode Kruis, er een onderzoek zal plaatsvinden, welke dan tot een voor de wereldopinie openbare veroordeling van deze Egyptische interventie kan leiden.

F.D.P.

Zeer interessant is het de ontwikkelingen te volgen, welke zich de laatste tijd voordoen in de West-Duitse liberale partij, de FDP. Het voortdurend afnemen van de aanhang en het niet meer terugkeren in de Landdag van Beieren heeft in de kleine FDP een schok teweeg gebracht.

Dit feit heeft een groep liberalen aan het denken gezet en het resultaat van dit alles een ommekeer in het West-Duitse politieke denken te noemen, mag rustig de titel van „understatement” dragen. Een studiegroep over de politiek „geheel Duitsland betreffende” kwam tot zeer vergaande conclusies die zouden moeten dienen als grondslag voor de Duitsland politiek der liberalen. Deze punten zijn:

- I. Erkenning van de DDR.
- II. Erkenning van Oost-Duitsland als gelijke.
- III. Erkenning van de Oder-Neisse grens.
- IV. Aanknopen van diplomatieke betrekkingen met Oost-Duitsland.
- V. Ondersteuning van elkaars streven toegelaten te worden tot de VN.
- VI. Elkaars belangen te behartigen in landen waar een van de twee geen vertegenwoordiging heeft.

In het oog moet worden gehouden dat dit nog niet de officiële liberale politiek is. Echter rekening moet worden gehouden met het feit, dat deze groep als gangmakers heeft Walter Scheel, die door de Stern als „Liberaler Kronprinz” aangeduid wordt, en de machtige penningmeester der partij Hans Wolfgang Rubin. In een artikel in de Stern van 12 maart verklaart Scheel dat de FDP een nieuw kristallisatiepunt moet worden van een „doelmatig linkse politiek!!!”

De nieuwe tendenties in het Duitse liberale denken zijn niet van de aller laatste tijd. Gewezen moet worden op de vele liberale studentenverenigingen wier leden vaak aanhangers waren van de SPD, de plannen van de „Jung Demokraten” en de liberaal-socialistische coalitie in de deelstaat Rijnland-Westfalen. De Europese lijn van het neo-liberalisme; British Liberal Party, Deense en Franse radicalen, D'66 en eventueel FDP breidt zich uit.

(POLITIEKE) ZEDENVERWILDERING

De Franse verkiezingsstrijd is gestreden maar de manier waarop, laat toch bij velen een bittere nasmaak achter. Het gebruikmaken van gehuurde knokploegen, van dubieus allooi, om verkiezingsafiches van tegenstanders te vernietigen en om eigen plakaten hierover heen bevestigen mag toch niet tot de gewoonten van de westelijke democratiën gerekend worden. Ook het schouwspel dat het debat tussen Pompidou en Mendès-Franse bood, het brullende publiek dat elkaar en de spreker belette zich verstaanbaar te maken, zou men toch niet tot de verworvenheden der verfijnde Franse cultuur rekenen. Erger was nog het optreden van de „Gauillistische Ordedienst”, die met zichtbaar genoegen op hardhandige wijze politieke tegenstanders de zaal uit trachtte te werken om daarna met evenveel plezier Mendès-Franse het spreken probeerde onmogelijk te maken.

J. WITTING

Een opinieblad lezen?
Elke vrijdag verschijnt
VRIJ NEDERLAND. Neem
een proefabonnement
voor 10 weken à f 3,50

BON Naam _____
Adres _____
Woonplaats _____
Handtekening _____

voor een proefabonnement van tien weken op
Vrij Nederland. De kosten hiervan bedragen f 3,50

VRIJ NEDERLAND - RAAMGRACHT 4
AMSTERDAM - POSTGIRO 13 51 76

Uit de J.C.V.D.-familie

VERLOOFD:

BERT HUBERT
en
MIEKE HAGE

Rotterdam/Delft

VERLOOFD:

HUIB KUIPER
en
GREET ROELE

Amsterdam

DE BIERKAAI

De Zijlstra-mythe

Toxopeus: als Zijlstra geen premier wil zijn moet het concept-regerings-program nader uitgewerkt worden (woorden die na een gesprek met formateur Biesheuvel haastig gemitigeerd werden). Schmelzer: we zullen doorgaan (nl. om Zijlstra te pressen premier te worden) tot het bittere of zoete einde. Dit zijn twee uitspraken die tekenend zijn voor de uitzonderingspositie die enkele fractieleiders Zijlstra tijdens zijn premierschap en informatieperiode hadden toegedacht. Waar heeft hij dit aan te danken? De heren Toxopeus en Schmelzer (beiden voorstander van een coalitie KVP, VVD, ARP, CHU) zullen niet vergeten zijn dat Zijlstra in de jaren '50 als minister van economische zaken met de PVDA heeft samengewerkt. Jelle heeft als lijsttrekker de ARP twee keer naar een verlies geleid. Hij heeft als minister-president allermintst het door hem aangevallen hoge uitgavniveau van het kabinet-Cals omhoog geschroefd. Maar hij heeft het juist dankzij die aanvallen op de financiële politiek van Cals/Vondeling en dank zij de Telegraaf — met als voornaamste scribenten o.a. Jacques Fahrenfort en prof. Duynstee — gebracht tot een van de symbolen (het Jelle-effect hangt samen met het image van een „Sterke Man”) van de onvrede van een groep kiezers met het huidige parlementaire systeem. Het zich verschuilen van Toxopeus en Schmelzer achter de technische deskundigheid van Zijlstra, is te verklaren uit het feit dat Zijlstra de morele redder is geweest van de economische ondergangsfilosofieën die KVP en VVD sinds ongeveer medio 1966 hebben gespuid. Het is verheugend dat een ras-politicus als Biesheuvel de kans krijgt het nieuwe kabinet te gaan leiden; in een tijd van onvrede met het politieke systeem zullen het de politici, en niet de technische bewakende economen, moeten zijn, die nieuwe, moderne wegen voor de parlementaire democratie gaan zoeken.

(11-3-'67)

Duitsland

Twee berichten uit Duitsland, die wijzen op een bijzonder gevaarlijke ontwikkeling in de binnenlandse politieke situatie: boerenbond leider Rehwinkel heeft gedreigd dat hij zijn leden zal oproepen hun politieke heil te zoeken bij de rechts-radicalen NDP (de boeren vinden immers dat zij het kind van de rekening dreigen te worden van de bezuinigingen die minister van financiën Strauss onlangs heeft aangekondigd). Vervolgens: de nazistische kern binnen de NDP blijkt nu zo sterk dat hij met succes een tegencoupe tegen de gematigde voorzitter Thielen heeft kunnen uitvoeren. Combineert u beide berichten eens, en weet daarbij dan dat de NDP nog steeds niet, zoals de W.-Duitse Communistische Partij wel verboden is.

(13-3-'67)

Liberalisme

Oud-landelijk-voorzitter Wiegel: 18e op de VVD-kandidatenlijst; Oud-landelijk-vice-voorzitter van Bremen: voorzitter van het Liberaal Democratisch Centrum; Vice-voorzitter Hubert, en oud Driemaster-hoofd redacteur Wagenmaker: lid van de VVD-commissie ter bestudering van de verhouding kiezer-gekozene. Het politieke overleg VVD/JOVD/LDC/LSVN wordt voortgezet; Oud-landelijk-voorzitter Nypels: voor D'66 in de kamer; Oud-landelijk-voorzitter Roethof: staat op de PVDA-candidatenlijst; Vooral de bereidheid van de VVD in de laatste maanden, om jongeren uit de JOVD niet meer te beschouwen als verdacht, maar daadwerkelijk te betrekken bij het tot standkomen van de politieke lijn, is opmerkelijk. En verheugend.

R. H. G. MEIJER (13-3-'67)

DE POSITIE VAN DE FRIESE TAAL

Straks zal de resolutie over cultuurpolitiek in behandeling komen. In dit artikel zal getracht worden tegemoet te komen in het gebrek aan kennis betreffende de Friese taal, dat zich in Leeuwarden openbaarde.

Cultuurtaal

Voorop gesteld moet worden, dat het Fries een oude cultuurtaal is. In de Middeleeuwen werd het ook in het rechtsverkeer gebruikt. Verschillende Oud-Friesche wetsteksten en oorkonden herinneren daar nog aan. Omstreeks 1500 verloor het Fries de status van officiële taal, maar in de 17e eeuw heeft de taalbouwer Gysbert Japicx het Fries als cultuurtaal weer in aanzien doen stijgen.

De Friese Beweging

Reeds in de vorige eeuw is de georganiseerde Friesche Beweging ontstaan. Verschillende activiteiten werden afgesplitst naar doelorganisaties:

1928: De Provinciale Onderwijsraad, die buitengewone hoogleraren aan een aantal universiteiten aangesteld heeft;

1938: Fryske Akademy, dat met zijn Noordelijke Leergangen en de Provinciale Bibliotheek gemakkelijk ontwikkeld zou kunnen worden tot een Universiteit.

Fries onderwijs

Het onderwijs in het Fries in Friesland berust op art. 2, lid 3 van de L.O. wet 1920, nml.: „Daar, waar naast de Nederlandse taal de Friese taal of een streektaal in levend gebruik is, kan onder

lezen en Nederlandse taal enige kennis

van de Friese taal of van die streektaal begrepen zijn”.

Het tweetalig onderwijs is geregeld bij de wet Cals van 1956 door in art. 3, lid 2 op te nemen: „Daar, waar naast de Nederlandse taal de Friese taal of een streektaal in levend gebruik is, kan het leerplan bepalen dat ten hoogste tot in het derde leerjaar de Friese taal of die streektaal mede als voertaal bij het onderwijs worden gebezigd”.

Deze tweetalige scholen zijn om pedagogische redenen ingevoerd, omdat bij het taalonderwijs het beste kan worden aangesloten bij de kennis van de moedertaal die het kind reeds bezit, wanneer het naar de school toegaat.

Vreemd en onjuist is hierbij, dat men de ouders over het al of niet invoeren van deze moderne methode van taalonderwijs laat beslissen.

De houding van de Rijksoverheid t.a.v. de Friese taal en cultuur is tot nu toe onbevredigend geweest. Nog steeds wordt het Fries niet als een cultuurobject van het Rijk beschouwd.

Toch is het funest voor de Friese taal, dat zij door de overheid zo wordt verwaarloosd. Het zou geheel in de geest van de Leerplichtwet (1901) zijn, wanneer aan alle lagere scholen in Friesland de Friese taal werd onderwezen. Zo lang dat echter niet het geval is blijft het onderwijs aan de scholen voor voortgezet onderwijs een moeilijke zaak.

Het is te betreuren, dat 65 jaar na het invoeren van de Leerplichtwet in Fries-

land de meeste mensen nog steeds analfaab in de eigen taal zijn.

Op het terrein van de onderwijsfinanciering is ook van ernstige discriminatie sprake. Tegenwoordig worden de kosten van het onderwijs bijna geheel uit de Rijkskas betaald, maar de gemeenten in Friesland moeten zelf de vergoeding betalen voor de bevoegdheid om onderwijs te geven in de Friese taal (akte Fries L.O.) Het Rijk betaalt niets aan de gemeenten terug.

Het is merkwaardig, dat de overheid wel geld over heeft voor monumenten en musea, maar niets over heeft om een levende cultuurtaal in stand te houden en te bevorderen.

Vorig jaar zijn de Provinciale Staten van Friesland echter begonnen met het voeren van een actieve taalpolitiek door hiervoor een bescheiden bedrag van f 30.000,— uit te trekken. Het zou voor de hand liggen dat het Rijk hierin op evenredige wijze bijdroeg. Want nu krijgen we de situatie, dat Friesland op evenredige wijze meebetaalt aan de Hollandse cultuur en daarnaast de kosten voor de eigen cultuur nog uit eigen zak moet betalen.

Voor de liberalen zullen zich moeten verzetten tegen het streven naar geestelijke nivellering en culturele vervlakking. Naar liberaal beginsel dient de overheid de zelfstandige krachten, die erin geslaagd zijn de Friese taal als hun cultuurtaal te ontwikkelen, aan te moedigen.

L. HILARIDES

KIEZER - GEKOZENE

De VVD heeft een commissie ingesteld om zich te beraden over de verbetering van het contact kiezer-gekozene. Dit was al in januari toegezegd toen van verschillende kanten er op werd aangedrongen dat het VVD-verkiezingsmanifest meer over deze problematiek moest bevatten. Een aantal oud-JOVD-ers had hier op aangedrongen, vaak onder verwijzing naar oude JOVD-standpunten. Dit was dan ook de aanleiding voor de heer Toxopeus om toe te zeggen dat contact gezocht zou worden met de JOVD over deze zaak, vooral omdat men weet dat deze problematiek erg leeft bij jongeren, en bij de JOVD in het bijzonder.

Inmiddels heeft Bert Hubert, politiek ondervoorzitter van de JOVD, de uitnodiging om in deze commissie zitting te nemen aanvaard.

Tijdens de algemene ledenvergadering in

Woudschoten is de volgende motie aangenomen:

De JOVD, enz.

overwegende: dat zij bij het overleg met de VVD over herziening van het kiesstelsel zal worden betrokken, **verzoekt het HB** vóór dit overleg plaats vindt dit onderwerp binnen de vereniging te doen bespreken.

Hoewel het niet mogelijk is het onderwerp in de vereniging te bespreken voor het overleg plaats vindt, en overigens de commissie een ruimer werkterrein zal krijgen dan in de motie staat, wil het hoofdbestuur de afdelingen en individuele leden vragen zich in eigen kring te beraden op punten die van belang kunnen zijn voor de discussie binnen de commissie en deze op te zenden aan Bert Hubert, Nieuwe Binnenweg 165 b Rotterdam-2.

Artikelen over dit onderwerp, mits ze voldoen aan redelijke eisen betreffende lengte en leesbaarheid kunnen in de Driemaster worden opgenomen. Tenslotte zal er tijdens het weekend in Dalfsen gelegenheid worden gegeven voor het maken van opmerkingen en discussie met leden van de commissie.

Over de werkwijze van de commissie, en de termijn waarop deze het eindrapport moet uitbrengen is nog niets bekend op het moment waarop dit wordt geschreven. Zodra hierover meer bekend is zal het HB trachten de JOVD-leden verder bij deze discussie te betrekken (b.v. beschikbaar stellen van tussentijdse rapporten, deelname aan het congres over het eindrapport etc.).

BERT HUBERT

TOELICHTING BIJ DE GEWIJZIGDE ONTWERPRESOLUTIE ONTwapENING

De punten A1. en A2. moeten gezien worden als een concretisering van het oude punt 1. De vergadering in Woudschoten viel over de nogal geladen woorden „balance of terror” en „illusoire veiligheid” en wenste de erkenning te zien van veiligheid verbonden aan het bestaan van een machtsevenwicht. Volgens ons is de verontrusting zoals die nu is geformuleerd wat betreft intensiteit niet gewijzigd, alleen minder aanstootgevend voor „koudeoorlogmaniakken”.

De heer Keyzer kon blijkens zijn commentaar niet wijs worden uit A4., zodat een aanvulling ons wezenlijk leek.

In B1. is het woord „rechtvaardig” toegevoegd daar in de volledig ontwapende wereld handhaving van de internationale orde uitsluitend d.m.v. een internationale politiemacht een uiterst gebrekkig en

zelfs gevaarlijk stelsel vormt. De toevoeging wijst in de richting van: sterke ontwikkeling van het internationale recht en de vorming van een min of meer democratische wereldregering.

B3.c. is op aanraden van de heer Keyzer uitgebreid wegens de grote controverse die over dit punt bestaat. In het tweede deel van het punt is een omschrijving gegeven van het begrip „doeltreffend” uit het oude punt.

Het advies van de heer Keyzer om alle economische punten te laten vervallen lijkt ons niet ter zake. Gegeven het feit dat belangrijke groeperingen uit het economische leven afwijzend zullen staan tegenover ontwapeningsverdragen en gegeven het feit dat de economische gevolgen van ontwapening op te vangen zijn, moeten de weerstanden tegen ontwapening op economisch gebied in een

zakelijke discussie uit de weg worden geruimd. Aan een ethische benadering van het probleem hebben wij geen behoefte; een dergelijke benadering is, wat de economische problemen betreft, ook niet nodig.

Het oude punt D2. had het nadeel dat de aanwezigheid van een economische onafhankelijkheid in de ontwikkelingslanden op dit moment gesuggereerd wordt, wat voor vele landen niet juist is. Wanneer alle strijdkrachten afgeschaft zijn verkrijgen vele landen de mogelijkheid de economie naar het inzicht van de meerderheid in dat land te reorganiseren. Het gevaar is dan geweken dat een dominerend land door middel van dreiging met zijn strijdkrachten de binnenlandse politiek bepaalt. Een economische boycot door het dominerende land heeft geen

(vervolg zie pag. 5)

Een nieuw etiket voor de VVD?

Tijdens haar congres, op 10 en 11 maart in Rotterdam, heeft de VVD zichzelf bij monde van haar beide fractieleiders, mr. H. van Riel en mr. E. H. Toxopeus een nieuw etiket opgeplakt. Hoe het opschrift van dat etiket zal luiden, moet nog blijken, maar voorlopig lijkt „vernieuwing” het beste.

Misschien is het hoge tempo, waarin een door tijdnood geplaagde mr. Toxopeus zijn openingsrede hield, wel symptomatisch voor de vaart die de VVD zich voorstelt achter de vernieuwing te zetten. Al in het openingswoord van ir. K. van der Pols, voorzitter van de VVD, bleek het: de VVD is bereid aan zichzelf te dokteren. De eerste stap zal worden gedaan door de studie van een commissie, die het contact kiezer-gekozene in de ruimste zin des woords onder de loep zal nemen en op zo kort mogelijke termijn met een rapport zal komen. Twee voor de JOVD bekende namen komen op de lijst van acht commissieleden voor: Frits Wagenmaker, oud hoofdredacteur van De Driemaster en Bert Hubert, vicevoorzitter politiek van de JOVD. Beide zullen — à titre personel — het hunne bijdragen aan de studie over het zo belangrijke onderwerp. En om maar even bij de JOVD te blijven: mr. Toxopeus stelde in zijn rede, dat van de ideeën van de JOVD en het Lib. Dem. Centrum een meer efficiënt gebruik zal moeten worden gemaakt, als het erom gaat het liberalisme uit te dragen.

Mr. Toxopeus noemde de image-building het fantoom van deze tijd. Een fantoom, dat ook door de politiek rondwaart en van de verkiezingsstrijd een etikettenplakkerij heeft gemaakt. Onze tegenstanders plakken de VVD de etiketten „rechts” en „conservatief” op. Wij zullen concrete en positieve voorstellen moeten doen en zo aan een nieuwe image moeten bouwen.

Mr. Van Riel: magistraal

„Een zeer grote fabriek van hersencellen, die draait op volle toeren”, noemde mr. Van Mierlo de liberale senator mr. Van Riel in Vrij Nederland van 11 maart. De D'66-fractieleider kon toen hij die uitspraak deed, nauwelijks vermoeden, dat hij diezelfde week zijn uitspraak bevestigd zou zien. Mr. Van Riel hield tijdens de zaterdag-ochtend vergadering van het congres namelijk een rede, die maar op één manier kan worden gekenschetst — magistraal! Hoe men ook over uitspraken, door mr. Van Riel in het verleden gedaan, mag denken, zijn intelligentie, parate kennis en combinatievermogen stellen hem in staat over een ogenschijnlijk saai onderwerp als „De middengroepen” en rede te houden, die wordt beloond met een applaus, dat zo lang duurde, dat zelfs hij verlegen werd.

De meest opmerkelijke uitspraak uit de inleiding is in vele kranteverslagen uit haar verband gerukt: „de VVD zal 50% van de stemmen op zich kunnen verenigen”. Mr. Van Riel heeft het gezegd, maar op grond van een niet te weerleggen redenering en met de toevoeging „mogelijk in een andere partijformatie”. In het kort komt de argumentatie van de senator hierop neer: in de meeste landen rekenen 50 tot 60% van de mensen zichzelf tot de middengroepen. Het gaat er namelijk niet om, of anderen iemand tot de middengroepen rekenen, maar of de betrokkene zichzelf middengroeper voelt. Deze „middengroepers” kunnen employé zijn, kantoorbediende, eigenaar van een bedrijf, pachter van een landbouwbedrijf, zij kunnen behoren tot de toplaag van de arbeidersklasse — hun inkomen doet er nauwelijks toe, het gaat om hun eigen statusgevoel. En op het feit, dat zij hun levensstijl al aan hun middengroeppositie hebben aangepast, baseerde mr. Van

Riel zijn uitspraak, dat ook het politiek gedrag van de middengroepen zich aan dat nieuwe statusgevoel zal conformeren. Het nare smaakje, dat in het verleden wel eens na een VVD-congres overbleef was er niet, deze keer, maar een gevoel van: we moeten het allemaal nog zien, moet ongetwijfeld velen hebben bekropen, want alles is wel een beetje op een kaart gezet. Met de commissie

kiezer-gekozene is de VVD er nog niet! Bovendien is de inhoud van een rede van mr. Toxopeus nog niet maatgevend voor de mening van een hele partij. Nogmaals: we zullen wel zien, maar laat de VVD niet vijf jaar lang naar Hans Wiegel — die in het HB werd gekozen — wijzen onder het motto: we hebben toch een jongere!

MIEKE HAGE

NAVO resolutie nieuw ontwerp

Mede naar aanleiding van de discussie over de NAVO luidt de tekst nu als volgt: De JOVD enz.

Overwegende:

1. dat de NAVO in de afgelopen jaren heeft voldaan aan haar taak het Atlantische gebied te beschermen tegen agressie en buitenlandse inmenging;
2. dat de spanningen in de wereld steeds meer een mondiaal karakter krijgen en daardoor niet binnen de NAVO kunnen worden opgelost;
3. dat de gewijzigde economische, politieke en militaire situatie sinds 1949 reden geeft tot bezinning over de doelstellingen en het beleid van de NAVO;
4. dat de NAVO geen militaire taak heeft en deze niet behoort te hebben buiten het Noord-Atlantische gebied;

Spreeks als haar mening uit:

ten aanzien van het Noord-Atlantische gebied:

a. algemeen

1. dat de West-Europese landen zoveel mogelijk betrokken dienen te worden bij de strategie en planning van de gemeenschappelijke verdediging;
2. dat een verdergaande integratie van de strijdkrachten moet worden bevorderd, waarbij de militaire inbreng van ieder land opnieuw op zijn waarde moet worden geschat;
3. dat een goede integratie van strijdkrachten in NAVO verband het ongewenst maakt dat het supra-national bestuurde Europa over eigen gemeenschappelijke strijdkrachten of een eigen atoomwapenarsenaal zal gaan beschikken;
4. dat de politieke, economische, sociale en culturele samenwerking tussen de landen in het Noord-Atlantische gebied moet worden geïntensiveerd;

b. Europa

1. dat een vredesverdrag moet worden gesloten ter beëindiging van de Tweede Wereldoorlog;
2. dat daarbij de betrekkingen met de Oost-Europese landen moeten worden genormaliseerd, de Oder-Neisse grens en de DDR door de NAVO-partners moet worden erkend, en de vrije toegang tot Berlijn wordt gegarandeerd;
3. dat de bevolking van de DDR en de Bondsrepubliek Duitsland zich in een volkstemming zullen moeten uitspreken over de hereniging van de Duitse gebieden ten weste van de Oder-Neisse grens;
4. dat met alle ter beschikking staande middelen er naar gestreefd moet worden Portugal een waardig lid van de NAVO te maken, met als eerste doelstellingen Portugal een democratie te maken, en de Portugese koloniale politiek in overeenstemming te brengen met die van de andere NAVO partners;

c. kernbewapening

1. dat verdere spreiding van bezit van of beheer over kernwapenen tegengegaan moet worden;
  2. dat gestreefd moet worden naar een conventionele strijdmacht die agressie afdoende kan beantwoorden zonder gebruikmaking van kernwapens;
- De punten II, III en IV zijn ongewijzigd. Deze staan in De Driemaster van december 1966.

zin, daar het bedreigde land dan zijn steun zoekt bij andere, economisch machtige landen (bv. Cuba, waar Amerika niet van zijn militaire superioriteit gebruik kon maken). Deze situatie is niet alleen op Latijns-Amerika van toepassing, maar ook op de verhouding Rusland-Satelielanden. Het lijkt ons nuttig om het in punt D2. genoemde gevolg van ontwapening in de openbare discussie te brengen, daar dit voor bepaalde groeperingen een argument tegen ontwapening zal zijn; men kan zich beter te weer stellen tegen argumenten die worden uitgesproken dan tegen argumenten die ondergronds woekeren.

Wat betreft E1. stelde de heer Keyzer terecht dat zonder een zekere mate van vertrouwen geen enkele overeenkomst mogelijk is, zodat dankzij een overeenkomst het vertrouwen toeneemt, en niet ontstaat in een situatie waar het vertrouwen geheel ontbrak.

In Woudschoten werd een tegenstrijdigheid opgemerkt tussen het oude punt E3. en de NAVO-resolutie. Daarom is toegevoegd: „op het militaire vlak”.

F1. is toegevoegd omdat nog te veel de mening opgang doet dat de controle van

ontwapening alleen mogelijk is door inspecteurs op vreemd grondgebied. Door de komst van verkenningssatellieten en toepassing van langeafstandsrader is veel minder informatie voor elkaar geheim te houden dan vroeger mogelijk was. De mogelijkheden om onbemande controleposten in te richten moeten nauwkeurig worden bestudeerd. Gezien de Russische afkeer van inspectie is het politieke belang van dit punt duidelijk. In de laatste zin van F3. wordt gesteld dat daar de belangen van de Euratom in strijd zijn met een nonproliferatieverdrag, de Euratom zich moet aanpassen. Als de politieke wil aanwezig is, is het mogelijk om het Euratomverdrag zodanig te interpreteren dat inspectie door het Atoombureau mogelijk wordt, of het verdrag in de goede richting te wijzigen. F4. stelt dat Nederland, waar de bovengenoemde politieke wil waarschijnlijk reeds aanwezig is, deze opvattingen moet uitdragen en vooral de weinig relevante argumentatie in Duitsland tegen een nonproliferatieverdrag moet trachten te ontzenuwen.

Namens de Commissie,

E. H. du Marchie van Voorthuysen

HBU **HBU**

Zij zijn goed op de hoogte...

van alle mogelijkheden voor een sportieve en onbezorgde vakantie. Onbezorgd, omdat zij bij onze Reisafdeling de benodigde reisdevisen aankochten, een reisbagage- en ongevallenverzekering sloten en voor het veilig opbergen van hun waardepapieren en kostbaarheden gebruik maakten van onze safe.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

UIT ONZE ORGANISATIE

In de afgelopen maanden, welke uitblonden door politieke activiteiten, heeft ook de organisatorische kant van de JOVD niet stilgelegen.

Op 23 januari werd de afdeling Bloembollen- en Duinstreek opgericht, terwijl op 15 maart de afdeling Noord-West-Veluwe van start ging. Deze 2 jonge afdelingen zijn qua enthousiasme een stimulans voor de landelijke organisatie om te laten zien dat het liberalisme leeft. De verkiezingen hebben ons overigens geleerd, dat de politiek in het algemeen een voor jongeren levende zaak is. De grote interesse die er onder jongeren bestaat, moet gestalte krijgen in een geactiveerde ledenwinning. Hier ligt voor iedere afdeling en ieder individueel lid een dankbare taak.

Ondanks het enkele maanden geleden gedane verzoek tot het zenden van afdelings-convocaten aan Ineke Hubeek en ondergetekende, is hieraan tot nu toe weinig gevolg gegeven.

Wil er tussen afdeling en HB een goed contact zijn, dan dient men de HB-leden te informeren over het wel en wee van de afdeling e.g. district.

G. M. A. Lekkerkerker VVO

AGENDAg

Maart

- 22 Afdeling Utrecht. 20.00 uur. Nieuwe Gracht 98. Vergadering over NAVO en Ontwapening.
- 30 Afdeling Zeist en Doorn. 20.00 uur. Afdelingsbijeenkomst over NAVO en Ontwapening, spreker: minister P. S. J. de Jong.

April

- 1 District Noord-Holland. Districtsdag te Koog/Zaandijk. 's Middags: inleiding door de heer P. H. Maas. 's Avonds: forum.
- 1 Afdeling Gouda. 20.00 uur. Liberale Sociëteit. Miss JOVD-verkiezing in de Kunstmin-soos.
- 4 Afdeling Amsterdam. Liberale borrel. „Oude Herbergh”, Handboogsteeg. Aanvang 21.00 uur.
- 4 Afdeling Den Haag. Liberale borrel in Tastevin, Prinsstraat 84 te 18.00 uur.
- 7 Afdeling Voorne. Debatavond D'66—VVD in hotel De Nymph (de Voorstraat te Brielle), aanvang 20.00 uur.
- 7 Afdeling Gouda. Liberale Sociëteit in de Kunstmin-soos, aanvang 20.00 uur.
- 13 Afdeling Den Haag. Discussieavond.
- 14 Afdeling Haarlem-IJmond. Maandelijkse borrel in café De Roemer, Spekstraat 4 (achter de grote kerk).
- 14 Afdeling Meppel en Omstreken. Ledenvergadering.
- 15 District Centrum. Bijeenkomst.
- 15 Afdeling Sneek. Afdelingsbijeenkomst, spreekster mevr. T. Wierda-Haanstra over „Het werk van de Statenfractie”.
- 17 Afdeling Amsterdam. Werkgroep consumentenproblematiek. Hotel Polen.
- 21 Afdeling Utrecht. Borrelavond.
- 22 Landelijke Studiedag.
- 25 Afd. Amsterdam. Bijeenkomst P.J.C.A. „Het Duitsland-probleem”. Inleiding CHJO. 20.00 uur.
- 27 Afdeling Utrecht. Jaarvergadering in de Poort van Cleef, aanvang 19.30 uur.
- 22 In hotel Pays-Bas, Jans Kerkhof te Utrecht zal de landelijke studiedag gehouden worden over het onderwerp „De Europese Liberale Partij”. De heer Van Notten, lid van de Nederlandse Liberale Kring te Brussel en de heer mr. C. Berkehouter, vice-voorzitter van het Europese Parlement, zullen hierover een inleiding houden. Aanvang 11.00 uur. Sluiting 18.00 uur. De kosten bedragen f 2,50 per persoon.

Waar blijven de afdelingsverslagen.

♦

Zij kunnen worden gestuurd aan:

Mej. J. HUBEK,

Nieuwe Parklaan 155,

SCHEVENINGEN

VAN DE HB-TAFEL

Ir. F. Wagenmaker is benoemd tot lid van de Raad van Beroep in de vacature, ontstaan door het uittreden van mej. mr. C. Jongma. Mej. mr. E. Brouwer heeft ook te kennen gegeven zich terug te trekken uit deze commissie. Beide dames zijn eveneens uit de Juridische Commissie. In verband hiermee zal het HB in Dalfsen komen met een nieuwe voordracht voor deze vacatures.

Op 16 maart jl. is de afdeling Harderwijk opgericht. Er is op 9 maart jl. een HB-verklaring in de pers verschenen, die u elders in dit blad kunt vinden.

Tot nieuw redactie-lid van De Driemaster is mej. W. P. Hage benoemd.

• • •

Den Haag

Bij de afdeling Den Haag, heeft weer een bestuursverandering plaats gevonden. De heer v. d. Berg heeft om studie redenen zijn ambt als voorzitter neer moeten leggen. Het nieuwe bestuur ziet er nu als volgt uit:

Voorzitter, F. Jäger; Vice-voorzitter, Ir. W. Sanders; secretaresse, mej. C. v. Dalfsen; Penningmeester, T. de Vries; 1ste lid, mej. J. Wiertsema; 2de lid, mej. E. Pasveer.

Tevens zijn nieuwe initiatieven bekend gemaakt, zoals het oprichten van kleine studiegroepen en het houden van meer discussieavonden, dit vooral met het oog op het grote aantal nieuwe jonge leden.

De studiegroepen worden zeer vrij gehouden. De resultaten kunnen bijv. in de vorm van een discussieavond of een artikel in het „sloepje” tot uiting gebracht worden, maar ook als het onderwerp er zich voor leent, in de vorm van een resolutie. Er zijn onderwerpen genoeg, zoals bijv. Proeve Nieuwe Grondwet, Belastingsstelsel vergeleken met het buitenland, het nabije oosten, om er een paar te noemen.

De afdeling Den Haag hoopt hiermede factor studie meer te accentueren.

• • •

Leiden

De gang van zaken bij een kabinetsformatie

Mejuffrouw mr. E. J. Smits hield een boeiend betoog over het hierbovengenoemde onderwerp. In driekwartier tijd kwam o.a. aan de orde: 't Aandeel van de Koningin bij een kabinetsformatie, de adviseurs voor de Koningin, de plaats van een informateur en formateur, een parlementair kabinet, een extra parlementair kabinet, een zakenkabinet, een Koninklijk kabinet en de laatste kabinetsformatie van dr. W. Drees werd onder de loup genomen. Tot slot werden de belangrijkste punten uit 't programma van D'66 belicht en voorzien van commentaar.

De humor werd in deze driekwartier ook niet vergeten! Mejuffrouw Smits bleek zeer goed op de hoogte te zijn met de kabinetsformatie's gezien de antwoorden die ze tijdens de discussie gaf!

Bloembollen- en Duinstreek

Op vrijdag 3 maart organiseerde de afdeling Bloembollen- en Duinstreek in het Casino te Noordwijk een propagandafeestavond.

Na de propagandaspeech van Maarten Lekkerkerker werd hevig gediscussieerd over het Bevolkingsvraagstuk aan de hand van de door de JOVD in 1965 aangenomen resolutie. Helaas moest de plaatselijke medicijnman, die over dit onderwerp een inleiding zou houden, verstek laten gaan. De discussie was er echter niet minder om. Op het ritme van de John P. M. Band groeide het aantal aanwezigen van 35 tot bijna 50. Ook van VVD-zijde toonde men voor het wel en wee van de afdeling belangstelling.

Meppel en Omstreken

De afdeling Meppel e.o. organiseerde 10 februari een politiek jongerenforum. Leiding van het forum had: mr. K. de Boer. Forumleden waren: G. Boosman (JOVD), F. Westenbrink (FJGPvdA), C. Boldewijn (CHU), R. Hoornstra (Arjos), J. v. d. Berg (JOKVP). Tot onze spijt liet de afgevaardigde van D'66, H. Dekker, verstek gaan.

Een levendige discussie ontstond, vooral tussen de heren Boosman en Westenbrink, over de positie van „de arbeidscommissaris”. Verder was belangwekkend, dat de afgevaardigde van de confessionele partijen voorstander waren van een beraad, dat na de verkiezingen zou moeten plaatsvinden, om tot één grote partij op christelijke grondslag te komen.

Zutphen

Op 28 februari heeft drs. R. Walthuis voor de afdeling Zutphen het ontstaan en de beginselen van D'66 belicht. Er ontspon zich een levendige discussie waarin spreker vele vragen kreeg voorgelegd. Dat hij niet altijd een afdoende antwoord wist te vinden, moge blijken uit het feit, dat hij de vergadering geen concreet antwoord kon geven op de vraag, of D'66 nu politiek links of rechts is. Op 1 maart werd een diavond gehouden, waar de heer J. Harenberg beelden van oud- en nieuw Zutphen liet zien. Hieruit blijkt, dat de afdeling ook de algemene vorming van haar leden niet verwaarloosd.

STUDIEDAG

„Europese Liberale Partij”

♦

Sprekers:

Heer van Notten
Mr. C. Berkhouter

Hotel Pays-Bas, Utrecht

Zaterdag 22 april 1967

Aanvang 11.00 uur

Kosten f 2.50

ONTWERPRESOLUTIE ONTWAPENING

De JOVD enz.

Van haar verontrusting blijkevend en overwegende:

- A1. dat bij het huidige machtsevenwicht tussen Rusland en Amerika het militaire potentieel zo groot is dat een conflict tussen beide landen een katastrofaal gevolg voor de gehele mensheid heeft;
2. dat de afwezigheid van een gewapend conflict tussen beide landen in de achter ons liggende periode volstrekt geen garantie biedt voor een duurzame vrede;
3. dat het groeiend aantal kernmogendheden en de ontwikkeling van nieuwe wapens de dreiging voor het voortbestaan van de mensheid nog doen toenemen;
4. dat de bestaande politieke spanningen worden vergroot door de aanwezigheid van militaire machtsconcentraties, daar militaire groeperingen een rem op de ontwikkeling van de internationale ontspanning vormen;

spreekt als haar mening uit:

- B1. dat een algemene en totale ontwapening mogelijk en gewenst is indien deze gepaard gaat met een doelmatig en rechtvaardig systeem om internationale geschillen op te lossen;
2. dat als eerste stap tenminste een internationale regeling voor bewapening getroffen moet worden;
3. dat hierbij in ieder stadium aan de volgende eisen moet worden voldaan:
  - a. het machtsevenwicht moet voortdurend gehandhaafd blijven;
  - b. elementaire belangen van elkaar dienen gerespecteerd te worden, zoals het op zijn minst de facto erkennen van de geografisch-staatkundige toestand en het in de praktijk onaangetast laten van elkaars ideologische systemen, waarbij bepaalde ideologische verschuivingen t.g.v. sociale revoluties niet noodzakelijkerwijze als inmenging gekenmerkt behoeven te worden;
  - c. een controle op het naleven van verdragen, uitgevoerd door neutrale inspecteurs handelend in opdracht van een orgaan van de UNO dient te worden uitgeoefend; de intensiteit van de controle dient voldoende te zijn om, gezien de internationale verhoudingen op het moment van verdragsluiting, een verhoging van de internationale veiligheid te bewerkstelligen;

voor de lange termijn mede overwegende:

- C1. dat uit recente publicaties blijkt dat een algehele ontwapening geen nadelige gevolgen voor de wereld economie zal opleveren;
2. dat in de overgangperiode een ondogmatische centraal economische planning in de verschillende landen noodzakelijk zal zijn om de omschakeling van de economie te begeleiden en de deflatoire invloeden op te vangen;

concludeert ten aanzien van de lange termijn:

- D1. dat de economische gevolgen van de ontwapening geen argument tegen die ontwapening mogen zijn;
2. dat de ontwikkelingslanden mede ter handhaving van de wereldvrede tijdens en na de omschakelingsperiode krachtige steun behoren te ontvangen om hun economische onafhankelijkheid ook zonder strijdkrachten te kunnen handhaven;

voor de korte termijn mede overwegende:

- E1. dat iedere ontwapeningsovereenkomst, hoe beperkt ook, reeds nuttig is voor het vergroten van het vertrouwen;
2. dat, daar een volkomen waterdicht controlesysteem onmogelijk is, dit vertrouwen noodzakelijk is ter verwezenlijking van ontwapeningsovereenkomsten van meer verstrekkende aard;
3. dat bij de reorganisatie van de NAVO niet uitsluitend de intern-technische problemen de boventoon mogen voeren, maar dat steeds in het oog moet worden gehouden dat intensivering van het bondgenootschap op het militaire vlak door het oostblok als een vergroting van het militaire potentieel wordt gezien en waarschijnlijk als een bedreiging wordt gevoeld;

concludeert t.a.v. de korte termijn:

- F1. dat de technische mogelijkheden van controle, zonder daadwerkelijke inspectie door inspecteurs op vreemd grondgebied, verder moeten worden ontwikkeld;
2. dat de aanwezigheid van de al dan niet gereorganiseerde NAVO als bewapeningsfactor op zijn waarde moet worden geschat, en dat in het kader van ontwapeningsonderhandelingen het voortbestaan van de NAVO en andere organisaties met soortgelijke strekking discutabel moet kunnen worden gesteld;
3. dat alle kernenergieinstallaties voor vreedzame doeleinden in de niet-nucleair bewapende lande zonder uitstel moeten worden opengesteld voor inspectie door het Internationaal Atoombureau en dat het Euratomverdrag geen beletsel voor deze inspectie mag vormen;
4. dat Nederland een actieve politiek moet voeren om bij de bondgenoten de weerstanden tegen de totstandkoming van een nonproliferatieverdrag weg te nemen.

De commissie dient hierop het volgende amendement in: conclusie lange termijn punt 2:

dat gerealiseerd moet worden dat de economische afhankelijkheid van landen niet meer door militaire machtsmiddelen van dominerende landen gehandhaafd kan worden;

J. BURGERS EN ZN. N.V.

CENTRALE VERWARMING

WIJCHEN

TEL. (08894)- 2316

**vloeibare zuurstof
vloeibare stikstof
machine-fabriek**

HOEK

N.V. W. A. HOEK'S MACHINE- EN ZUURSTOFFABRIEK HAVENSTR. 19 SCHIEDAM TEL: 010-269061

Wegens omstandigheden, ter overname aangeboden,

◇

Partijbureau, Mauritskade, Den Haag.

◇

Brieven aan onze bladen onder nummer KVP 1.4.67.

**Scheeps-
reparatie-
bedrijf**

**B
VAN
BRINK**

en Machinefabriek

Waalhaven Pier 8 - Rotterdam

Telefoon 77610 (3 lijnen)

Na 18 uur: 73554, 70341, 41782, 171502

N.V. Scheepsbouwwerf - Machinefabriek

„DE KLOP”

Industrieweg 4

Sliedrecht

Voor betere en gezondere oogst:

**AA-BESTRIJDINGSMIDDELEN en ORIGINELE ZAAIZADEN
WIERSUM GRONINGEN**

BOELE's

Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.

BOLNES

N.V. ROTTERDAMSCH KOPER- EN METAALGIETERIJ

H. F. A. WEIJER
GUSTOWEG 43 - ROTTERDAM-7
TELEFOON Nos.: 266038 - 266490
TELEFOON NA 6 UUR 274863

Isolatie- en
Plaatwerkbedrijf

„ROTAMISOL“

Uitvoerders van warmte-, koude- en geluidsisolatie

Kantoor: IPELO 15, ROTTERDAM - Telefoon 175507

DE VRIES ROBBÉ & Co

GORINCHEM

staalconstructies metalen ramen en deuren

Vuurvaste stenen in alle soorten
„MOLISOL“ moler isolatiestenen
Vuurvaste isolatiestenen
Zuurvaste stenen
„PRODORITE“ chemisch besten-
dige produkten levert:

N.V. Gouda Vuurvast

Verenigde Vuurvaste-Steenfabrieken

Gouda - Telefoon 6744 - (1820)

Aannemersbedrijf

**Fa. W. VAN HATTUM
& Zonen**

↓
Bagger-,
Grond-,
ijs- en
Glooijing
werken

ZALTBOMMEL
TELEFOON 594

ANNO 1774

A. VAN HOBOKEN & Co.

BANKIERS
ROTTERDAM
PARKLAAN 32-34

•
BIJKANTOREN :
's-GRAVENHAGE
RHENEN

•
CORRESPONDENTSCHAP :
WIJK BIJ DUURSTEDÉ

FIGEE - VLAARDINGEN N.V.

SCHEEPSBOUW
SCHEEPSREPARATIE
MOTORENREPARATIE

STAALBOUW
APPARATENBOUW
TANKS
PIJPLEIDINGEN
WATERZUIVERINGSAPP.

N.V. Aannemersbedrijf

v/h **J. STAM**

Kortenaerstraat 3

ZWIJNDRECHT

Tel. 01850 - 5839

WONINGBOUW

U wordt snel ingelicht

over gebeurtenissen in binnen- en
buitenland, als U op een goed
ochtendblad geabonneerd bent.
Terwijl U slaapt, stroomt nieuws
binnen uit het gehele land en uit
alle delen der wereld. Het Alge-
meen Dagblad wordt 's nachts ge-
drukt en 's morgens vroeg bezorgd.

- onafhankelijk
- actueel
- sport
- markt- en beursberichten
(o.a. New York)
- belangwekkende advertentie-
pagina's
- onderhoudende lectuur
- vrouwenrubriek
- tekenverhalen
- geïllustreerde feuilleton

Algemeen Dagblad

Rotterdam, Witte de Withstraat 73

SMIT KINDERDIJK

SCHEEPSBOUW SINDS 1687

F. ONNES & ZOON
WONHANDEL - GRONINGEN

een oude naam
voor goede wijn